

Metodyka walidacji

Efektem walidacji samooceny przy wykorzystaniu formularza samooceny funkcji audytu wewnętrznego *Quality @w* jest ocena funkcji audytu wewnętrznego na poziomie poniższych zagadnień pogrupowanych w obszary tematyczne:

- **Obszar: ORGANIZACJA**
 1. Cel, uprawnienia i odpowiedzialność audytu wewnętrznego;
 2. Organizacja, usytuowanie i podległość – niezależność i obiektywizm;
 3. Biegłość i należyta staranność zawodowa;
 4. Zasady i procedury prowadzenia audytu wewnętrznego;
 5. Program zapewnienia i poprawy jakości.
- **Obszar: PLANOWANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ**
 1. Analiza ryzyka i analiza zasobów osobowych do Planu audytu;
 2. Opracowanie i dystrybucja Planu audytu;
 3. Realizacja Planu audytu;
 4. Opracowanie i dystrybucja Sprawozdania z prowadzenia audytu wewnętrznego;
 5. Opracowanie i dystrybucja Informacji o realizacji zadań z zakresu audytu wewnętrznego.
- **Obszar: REALIZACJA ZADAŃ AUDYTOWYCH – ZADANIE ZAPEWNIAJĄCE**
 1. Przygotowanie i programowanie zadania zapewniającego;
 2. Realizacja zadania zapewniającego;
 3. Opracowanie, uzgadnianie i dystrybucja wyników zadania zapewniającego;
 4. Monitoring wdrożenia zaleceń i czynność sprawdzająca.
- **Obszar: REALIZACJA ZADAŃ AUDYTOWYCH – CZYNNOŚĆ DORADCZA**
 1. Przygotowanie, realizacja i dokumentowanie czynności doradczej.

Ocenie podlega zatem 15 niezależnie ocenianych zagadnień.

Każde zagadnienie oceniane jest na podstawie **skali ocen**:

Ocena	Opis oceny
++	Ocena potwierdza, że w badanym zagadnieniu nie stwierdzono niezgodności z kryteriami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa i wskazówek zawartych w Standardach. Ocena może być także przyznana w sytuacji, gdy w ramach oceny poszczególnych kryteriów występowały błędy indywidualne w stosowaniu przepisów i/lub Standardów, ale ich wpływ na funkcję audytu wewnętrznego został uznany przez osoby dokonujące oceny za nieistotny. W takim przypadku osoby oceniające mogą sformułować propozycję usprawnień działalności audytu wewnętrznego.

+	<p>Ocena potwierdza, że w badanym zagadnieniu nie stwierdzono niezgodności z kryteriami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa. Niemniej jednak stwierdzono niezgodności z kryteriami wynikającymi ze wskazówek zawartych w Standardach. W takim przypadku wymagane jest sformułowanie przez osoby dokonujące oceny zaleceń w celu podjęcia działań i/lub wprowadzenia rozwiązań mających na celu osiągnięcie pełnej zgodności z kryteriami wynikającymi ze Standardów.</p> <p>Ocena może być także przyznana w sytuacji, gdy w ramach oceny poszczególnych kryteriów występowały błędy indywidualne w stosowaniu przepisów, ale ich wpływ na funkcję audytu wewnętrznego został uznany przez osoby dokonujące oceny za nieistotny. W takim przypadku osoby dokonujące oceny mogą sformułować propozycję usprawnień działalności audytu wewnętrznego.</p>
-	<p>Ocena potwierdza, że w badanym zagadnieniu stwierdzono niezgodności z kryteriami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa i wskazówek zawartych w Standardach, które mają i mogą mieć wpływ na realizację i postrzeganie funkcji audytu wewnętrznego w ocenianej jednostce.</p> <p>W takim przypadku wymagane jest sformułowanie przez osoby dokonujące oceny zaleceń w celu podjęcia pilnych działań i/lub wprowadzenia rozwiązań mających na celu osiągnięcie pełnej zgodności z kryteriami wynikającymi z przepisów prawa i Standardów.</p>

Mając na uwadze przyjętą skalę ocen, **kluczowa w wydaniu oceny jest analiza niezgodności (błędu)** – odpowiedzi „nie” w komórce „walidacja”.

Celem dokonania oceny należy uwzględnić:

- występowanie niezgodności z kryteriami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa lub ze wskazówek zawartych w Standardach;
- wpływ niezgodności na funkcję audytu wewnętrznego (istotność);
- czy niezgodność miała charakter błędu indywidualnego;
- konieczność formułowania zaleceń.

O tym, czy **niezgodność dotyczy przepisów prawa** informuje „!”, który pojawia się obok pola „walidacja”.

Pojawienie się wykrzyknika nie jest jednak jednoznaczne z tym, że dana niezgodność ma wpływ na funkcję audytu wewnętrznego. Wpływ ten uwzględnia się w formularzu w polu „**istotność**”. Odpowiedź „tak” w tym polu oznacza, że walidator ocenił daną niezgodność jako istotnie wpływającą na realizację i postrzeganie funkcji audytu wewnętrznego w ocenianej jednostce.

Za **błąd istotny** należy uznać sytuację, gdy przyjęte w komórce audytu wewnętrznego zasady (np.: zapisy karty audytu, procedury) są niezgodne z przepisami prawa, bądź Standardami. Wystąpienie niezgodności (zaznaczenie odpowiedzi „nie” w polu „walidacja”) może być spowodowane stosowaniem w praktyce nieaktualnych bądź błędnych zapisów regulacji wewnętrznych (tzw. błąd systemowy).

W odróżnieniu od błędów systemowych mogą wystąpić „**błędy indywidualne**” wynikające z niestosowania przyjętych (a zgodnych z przepisami i Standardami) zasad, np. audytor przeprowadza zadanie z pominięciem zapisów procedur.

Dokonując oceny należy uwzględnić **działanie** przyjętych w komórce audytu wewnętrznego mechanizmów zapobiegających występowaniu błędów – **mechanizmów kontrolnych**. Odpowiedź

w komórce „mechanizmy kontrolne” informuje, czy procedury, instrukcje, zasady przyjęte przez ocenianego regulują zagadnienie opisane w pytaniu. Natomiast negatywna odpowiedź w polu „walidacja” informuje, że mechanizm kontrolny nie zadziałał. **Potrzeba wydania zaleceń** będzie w dużej mierze zależała od tego, czy mechanizmy kontrolne są skuteczne, czy też nie.

Wydając zalecenie należy wskazać w których kompetencjach (np. kierownika jednostki, kierownika komórki audytu wewnętrznego) leży realizacja zalecenia.

Warto również zwrócić uwagę na **moment wykrycia niezgodności**. Czy niezgodność została wykryta dopiero na etapie oceny zewnętrznej, czy też w ocenianej jednostce podjęto już działania służące wyeliminowaniu błędów.

Przy dokonywaniu oceny zadań audytowych ważne jest również uwzględnienie **częstotliwości występowania** błędu. W tym przypadku również warto zwrócić uwagę, czy błąd został zidentyfikowany dopiero w samoocenie i powielał się w kolejnych zadaniach, czy może w trakcie ocenianego okresu błąd został dostrzeżony i podjęto działania zapobiegające wystąpieniu tego błędu w kolejnych zadaniach.

Należy pamiętać, że oceny dokonuje się na poziomie zagadnień.

Niemniej w celu dokonania oceny przydatne mogą być poniższe wskazówki na temat oceniania poszczególnych błędów.

Poniżej znajduje się sugerowany sposób oceny w zależności od tego, kiedy zidentyfikowano wystąpienie błędu:

- Istniejące mechanizmy kontrolne (np. procedury) nie zapobiegły wystąpieniu błędu, ale podjęto działania służące wyeliminowaniu takich błędów w przyszłości:
 - błąd istotny -> -
 - błąd nieistotny -> + +/+
- Brak mechanizmów kontrolnych albo istnieją mechanizmy, ale błąd wykrywa dopiero ocena zewnętrzna:
 - błąd istotny -> -
 - błąd nieistotny -> +/-

Przy dokonywaniu oceny zadań audytowych ważne jest również uwzględnienie częstotliwości występowania błędu. Poniżej znajduje się sugestia oceny przy uwzględnieniu aspektu częstotliwości:

- Istniejące mechanizmy kontrolne (np. procedury) nie zapobiegły wystąpieniu błędu, ale podjęto działania służące wyeliminowaniu takich błędów w przyszłości:
 - błąd istotny -> -
 - błąd nieistotny -> rzadko występujący -> + +
 - błąd nieistotny -> często występujący -> +
- Brak mechanizmów kontrolnych albo istnieją mechanizmy, ale błąd wykrywa dopiero ocena zewnętrzna:
 - błąd istotny -> -
 - błąd nieistotny -> rzadko występujący -> +
 - błąd nieistotny -> często występujący -> +/-

W przypadku wystąpienia **rozbieżności w ocenie** wynikającej z **samooceny** (komórka „odpowiedź”) i **ocenie walidatora** (komórka „walidacja”), walidator powinien podjąć rozmowy z audytorami wewnętrznymi celem wyjaśnienia rozbieżności w ocenie, a w razie potrzeby dokonać przeglądu dodatkowej dokumentacji. Dopiero po dokonaniu tych czynności należy wypowiedzieć się na temat wystąpienia bądź niewystąpienia błędu.

Ministerstwo Finansów rekomenduje realizację oceny zewnętrznej w ramach porozumienia, w zespołach co najmniej dwuosobowych z różnych jednostek. Taka sytuacja może mieć miejsce w przypadku, gdy deklarację podpisze co najmniej 5 jednostek.